

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ ВАЖЕЛІ СТАБІЛІЗАЦІЇ МОЛОЧНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

В статті висвітлено стан молопереробних підприємств, сільськогосподарських товаровиробників за останні сім років. Досліджено фінансово-економічні важелі стабілізації роботи молочної промисловості Сумської області.

Ключові слова: молочна промисловість, сільськогосподарський товаровиробник, дотації, паритетність цін.

Молочні заводи завжди мали необхідність більш тісних контактів зі своїми постачальниками сировини, ніж підприємства інших галузей. Залежність їх від сировинної бази стала особливо відчутною в останні сім років, коли надходження сировини на молочні заводи регіону склали 22,7 % від рівня 1992 року.

Кредиторська заборгованість великих молокопереробних підприємств сільськогосподарським товаровиробникам на 01.10.1999 р. склала 3970,3 тис. грн.

Затримки в розрахунках за доставлене молоко призвели до погіршення виробничо-економічних зв'язків, примусили сільгоспвиробників реалізувати молоко без переробки на ринках комерційним структурам, створювати свої підприємства.

Перенесення переробки на село в деякій мірі відіграло позитивну роль, особливо для сильних та близько розташованих до міст господарств, тому що сприяло створенню конкуруючого середовища на регіональному рівні, але це явище носить тимчасовий характер і не зможе замінити потенціали переробних підприємств.

Міні-підприємства, як правило, не можуть забезпечити глибокої безвідходної переробки сировини, об'єми якої катастрофічно знижуються, широкий асортимент та високу якість продукції, а також достойно конкурувати на ринку продовольства в регіоні.

Дія вищенаведених негативних чинників призводить до зменшення виробництва молочної продукції з незбираного молока. В 1999 р. виробництво продукції з незбираного молока в порівнянні з 1998 роком

скоротилось на 30,6 %, масла тваринного – на 21,4 %, сирів жирних – на 20,2 %.

Лише 20 % молока, виробленого у всіх категоріях господарств, надійшло на промислову переробку, решту – реалізовано без попередньої обробки на ринках комерційним структурам або переробним цехам, які не забезпечують комплексного використання сировини та високої якості продукції.

Потужність молокопереробних підприємств використана лише на 18-20 %, що негативно вплинуло на собівартість і ціни.

В умовах, що склалися, обидва суб'єкти виробничих відносин – сільгоспвиробник та переробник – знаходяться в критичному стані.

Проте, навіть у складній економічній ситуації, в умовах необхідності здійснення поточних розрахунків і погашення заборгованості по соціальних виплатах, інших захищених статтях та по давніших запозиченнях Кабінет Міністрів вишукує можливості фінансової підтримки агропромислового комплексу.

Ефективність фінансової політики залежить також від такого важливого чинника як ціна, рівень якої залежить від попиту і пропозиції товару, якщо він не попадає під державне регулювання.

Однак це не означає, що визначення цін необхідно повністю віддати ринку, який без втручання держави відрегулює не лише її, але й виробництво продукції.

Жодна західноєвропейська держава, представники якої рекомендують Україні не втручатися в процес організації фінансових ресурсів, повністю не покладається на всемогутню роль ринку. До того ж, наш власний досвід доводить, що саме поєднання

державної підтримки галузі з вимогами ринку скорочує період депресії економіки, прискорює її хід до фази зростання.

Сьогодні таке поєднання має превалювати над іншими поглядами фахівців-аналітиків, якщо ми справді бажаємо подолати кризовий стан економіки, котрий особливо виявився в індексі цін споживчого ринку. У 1995-1998 роках їх індекс зріс у 3,36 рази, рівень життя за цей період знизився в 1,68 рази.

Зазначимо, що західноєвропейські країни давно і повсюдно запровадили Закон паритетності цін. Особливо активно цей закон діє у сільськогосподарському виробництві. Завдяки йому товаровиробники мають стале надходження коштів, а переробне підприємство – постійне забезпечення сировиною.

Недосконалість цільового механізму – одна з причин глибокої депресії провідних галузей народного господарства. Особливо відчутно вона вдарила по галузі із порівняно швидкою окупністю інвестицій – переробній, а також підгалузі – тваринництві.

В умовах формування в країні перехідної економіки необхідно було б розробити і прийняти закон, який сприяв би забезпеченню населення продуктами харчування, а переробної промисловості – сировиною. Йдеться про Закон "Про паритетність цін". У західноєвропейських країнах такий закон вже давно діє і отримав позитивну оцінку з боку товаровиробників. Цим шляхом пішов і уряд Російської Федерації. В березні 1999 року він прийняв постанову "Про цінову політику в АПК". Відповідно до неї в сільському господарстві застосовуватимуться гарантовані ціни. Отже географія гарантованих цін розширюється серед країн з ринковою економікою.

Обмеженість власних коштів і бюджетних асигнувань позбавляє господарства можливостей здійснювати виробничий процес. Економіка АПК країни перебуває у стані грошового голоду, скута бартером.

Наприклад, платоспроможність сільськогосподарських товаровиробників по Сумській області – перевищення боргів над платіжними засобами – на 1.01.2000 року склала 130570 тис. грн., коефіцієнт платоспроможності на 01.01.2000 – 0,37.

Причин низької платоспроможності досить багато. Фінансовий стан значною мірою залежить від цін на матеріально-технічні і енергетичні ресурси, що постачаються сільськогосподарським товаровироб-

никам. За останні роки темпи зростання цін на промислову продукцію були значно вищі від темпів зростання цін на сільськогосподарську продукцію. Особливо це було характерним для 1993 року, коли ціни зросли відповідно у 40,5 і 43,3 рази. В наступні роки така тенденція зберігалася. Ціни на сільськогосподарську продукцію зросли в 8 тис. разів, на промислову продукцію, що надходить сільському господарству, в 71 тис. разів.

В результаті лібералізації цін на продукцію сільського господарства не забезпечується еквівалентність у взаємовідносинах між двома сферами матеріального виробництва. Диспаритет між цінами на сільгосппродукцію та продукцію переробних підприємств змусив збільшити закупівельні ціни, які у IV кварталі 1999 року по регіону зросли з 300 до 400-500 грн. за тону закупленого молока.

Для збільшення обсягів переробки молока молокопереробні підприємства продовжили роботу по закупівлі його у населення. Так, за 10 місяців 1999 року в Сумській області питома вага його в загальному обсязі складала 30 %.

За закуплене молоко, крім грошових розрахунків, згідно з заявками, проводиться отоварювання здавачів, включаючи і часткове авансування дорогої техніки. Так, за 10 місяців 1999 року відпущено населенню 440 тон комбікормів, 1244 тон висівків, 19500 тон жому, 135 тон борошна, 33 тони зерна. Крім того, здавачі отоварювалися шифером, велосипедами, пральними машинами.

Продовольчих товарів та товарів повсякденного попиту реалізовано населенню за здане молоко на суму 435 тис. грн.

Таким чином, скасування ПДВ на тваринницьку продукцію і збільшення закупівельної ціни на молоко, зростання обсягів закупівлі молока у населення дещо полегшує становище галузі.

Удосконалення фінансово-економічних важелів з урахуванням специфічних особливостей сільського господарства і переробної промисловості, як провідних структурно-формуючих ланок продовольчого комплексу, є одним із пріоритетних вирішальних факторів підвищення ефективності його роботи в умовах формування ринкової системи господарювання.

Список літератури

1. Антоньєв І.К. Основні напрямки державної фінансової підтримки агропромислового комплексу // Економіка України. – 1999. – № 6. – С. 3-7.
2. Полозенко Д.В. Фінансова політика перехідної економіки // Економіка України. – 1999. – № 8. – С. 3-11.
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 12 травня 1999 р. № 805 // Зібрання законодавства України // № 7. – 1999 р. – С. 231-241.
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 16 лютого 1998 р. № 145 // Збірник урядових нормативних актів України № 8. – 1988. – С. 44-49.
5. Серафимова М.М. Об'єднує економічна зацікавленість // Молочна промисловість. – № 2. – 1999. – С. 7.

Summary

Problems of financial – economic stabilization – Levers of dairy industry are investigating. We suggest some measures for improvement of financial – economic work for the purpose to getting maximum profit.